

**Bryssel den 7 mars 2025
(OR. en)**

6878/25

**JAI 290
FREMP 55**

LÄGESRAPPORT

från:	Rådets generalsekretariat
till:	Delegationerna
Ärende:	Rådets slutsatser om tillämpningen av EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna: finansiering för att främja, skydda och upprätthålla de grundläggande rättigheterna – Rådets slutsatser (7 mars 2025)

För delegationerna bifogas rådets slutsatser om tillämpningen av EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna: finansiering för att främja, skydda och upprätthålla de grundläggande rättigheterna, som godkändes av rådet vid dess 4082:a möte den 7 mars 2025.

**Rådets slutsatser om tillämpningen av EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna:
finansiering för att främja, skydda och upprätthålla de grundläggande rättigheterna**

Ingress**Europeiska unionens råd**

- a. som **erinnrar om** artikel 2 fördraget om Europeiska unionen (*EU-fördraget*), enligt vilken unionen bygger på värdena respekt för människans värdighet, frihet, demokrati, jämlikhet, rättsstaten och respekt för de mänskliga rättigheterna, inklusive rättigheter för personer som tillhör minoriteter – värden som är gemensamma för medlemsstaterna i ett samhälle som kännetecknas av mångfald, icke-diskriminering, tolerans, rättvisa, solidaritet och jämställdhet mellan kvinnor och män,
- b. som **erinnrar om** de odelbara och universella värdena människans värdighet, frihet, jämlikhet och solidaritet, som stadfästs i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (*stadgan*), som högtidligen proklamerades för 25 år sedan i december 2000, och medlemsstaternas skyldighet att garantera de rättigheter och friheter som fastställs däri när de tillämpar unionsrätten, i enlighet med artikel 51 i stadgan,
- c. som **erinnrar om** artikel 6.1 i EU-fördraget, enligt vilken unionen ska erkänna de rättigheter, friheter och principer som fastställs i stadgan, vilken har samma rättsliga värde som fördragen,
- d. som **erinnrar om** artikel 8 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget), enligt vilken unionen i all sin verksamhet ska syfta till att undanröja bristande jämställdhet mellan kvinnor och män och att främja jämställdhet mellan dem, och artikel 10 i EUF-fördraget, enligt vilken unionen ska söka bekämpa diskriminering vid utformningen och genomförandet av sin politik och verksamhet,
- e. som **betonar** att det, särskilt mot bakgrund av förändringar i samhället, sociala framsteg och vetenskaplig och teknisk utveckling, är nödvändigt att stärka främjandet och skyddet av de värden och rättigheter som fastställs i artikel 2 i EU-fördraget och i stadgan, och att säkerställa att stadgan tillämpas korrekt,

- f. som **understryker** att de verksamheter som bidrar till att främja och skydda de grundläggande rättigheterna ofta är av icke-kommersiell natur och att det därför krävs finansieringsmekanismer, och att inrättandet, utvecklingen, upprätthållandet och övervakningen av sådana mekanismer förblir ett viktigt åtagande för unionen,
- g. som **framhåller** att det är avgörande att säkerställa tillräcklig och transparent finansiering för organisationer i det civila samhället och människorättsförsvare – som är en väsentlig del av systemet med kontroller och motvikter samt bidrar till att främja och skydda unionens värden, inbegripet rättsstatsprincipen – om man ska kunna bygga upp och upprätthålla ett samhälle som kännetecknas av unionens värden,
- h. som **erinnrar om** unionens åtagande att stödja demokrati, rättsstatsprincipen och grundläggande rättigheter i hela världen genom olika finansieringsinstrument för yttre åtgärder, däribland instrumentet för grannskapet, utvecklingssamarbete och internationellt samarbete – Europa i världen, samt noterar den betydande roll som Europeiska unionens finansiering innehar på människorättsområdet,
- i. som **upprepar** vikten av att slutföra unionens anslutning till den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna, i enlighet med artikel 6.2 i EU-fördraget, för att öka samstämmigheten och konsekvensen i skyddet av de grundläggande rättigheterna och ytterligare stärka skyddet av grundläggande rättigheter i Europa,
- j. som **beklagar** de fortsatta och utbredda grova kränkningarna av de mänskliga rättigheterna världen över, till exempel efter Rysslands invasion och efterföljande anfallskrig mot Ukraina, vars treårsdag är en allvarlig påminnelse om att grundläggande rättigheter och friheter inte bör tas för givna, och att skyddet av dem är ett gemensamt ansvar för medlemsstaterna, unionens institutioner och andra berörda internationella aktörer,
- k. som **välkomnar** kommissionens årsrapport 2024 om tillämpningen av EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna: finansiering för att främja, skydda och upprätthålla de grundläggande rättigheterna (*2024 års rapport om stadgan*), som ger en översikt över utvecklingen vad gäller finansiering för grundläggande rättigheter,

1. som **välkomnar** de betydande bidragen från Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter (FRA), som bland annat består av värdefull sakkunskap och värdefulla studier om stadgan, såsom den nyligen framlagda rapporten om EU-medel och säkerställande av respekt för grundläggande rättigheter; exempel på andra viktiga åtaganden från FRA på detta område inkluderar att sprida information om stadgan genom flerspråkiga utbildningsverktyg, såsom Charterpedia och särskilda utbildningsmoduler, och anordnandet av den årliga CharterXchange tillsammans med kommissionen,

Finansiering för att främja, skydda och upprätthålla de grundläggande rättigheterna

förnyar sitt åtagande om fortsatt tillämpning av stadgan och godkänner, utan att föregripa de framtida förhandlingarna om nästa fleråriga budgetram, följande slutsatser:

Europeiska unionens råd

1. **betonar** den avgörande betydelsen och ömsesidigt förstärkande rollen hos olika finansieringskällor som bidrar till att främja, skydda och upprätthålla grundläggande rättigheter; detta inbegriper medel som tillhandahålls och betalas ut av unionen, medlemsstaterna, privata givare och internationella organisationer,
2. **erkänner** den centrala roll som organisationer i det civila samhället och människorättsförsvarare innehar i tillämpningen av unionens politik för grundläggande rättigheter i medlemsstaterna, samt vikten av befintlig unionsfinansiering för deras verksamhet; på samma sätt erkänner rådet den viktiga roll som spelas av de nuvarande unionsprogrammen för finansiering av relevant verksamhet som bedrivs av nationella, regionala och lokala myndigheter på detta område samt program som stärker och förbättrar rättssystemen och bidrar till utbildning av rättstillämpare,
3. **betonar** kommissionens förstärkta fokus på att främja unionens värden och grundläggande rättigheter, vilket, när det gäller finansiering och inom ramen för den fleråriga budgetramen för 2021–2027, inbegriper en betydande ökning av budgeten för programmet för medborgare, jämlikhet, rättigheter och värden,

4. **är medvetet om** att medlemsstaterna och kommissionen, på grundval av budgetförordningen, vid genomförandet av unionsfinansiering och EU:s budget ansvarar för att säkerställa efterlevnaden av stadgan i enlighet med artikel 51 i stadgan och att respektera de unionsvärden som fastställs i artikel 2 i EU-fördraget och som är relevanta för genomförandet av budgeten,
5. **erkänner** vikten av att säkerställa att unionens värden och stadgan tillämpas effektivt och respekteras i praktiken och att unionens ekonomiska intressen skyddas; i detta avseende upprepar rådet att det finns en tydlig koppling mellan respekten för rättsstatsprincipen och stadgan, å ena sidan, och unionsfinansiering, å andra sidan,
6. **betonar** den avgörande roll som innehas av förordningen om gemensamma bestämmelser, vars artikel 9 kräver att medlemsstaterna och kommissionen säkerställer respekt för de grundläggande rättigheterna och efterlevnad av stadgan vid genomförandet av de fonder som omfattas av förordningen om gemensamma bestämmelser, särskilt för att förhindra varje form av diskriminering på grund av kön, ras, etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionsnedsättning, ålder eller sexuell läggning, och att de främjar tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning och integreringen av ett jämställdhetsperspektiv vid utformning, genomförande, övervakning, rapportering och utvärdering av program; i enlighet med det övergripande nödvändiga villkoret om effektiv tillämpning och effektivt genomförande av stadgan, som anges i bilaga III till förordningen om gemensamma bestämmelser, är medlemsstaterna dessutom skyldiga att inrätta effektiva mekanismer för att säkerställa efterlevnad av stadgan i alla skeden av programplaneringen och genomförandet, så att utgifterna för dessa medel ersätts,
7. **erkänner** vikten och resultaten av unionens särskilda finansieringsprogram, särskilt programmet för medborgare, jämlikhet, rättigheter och värden, som är den största unionsfond som särskilt syftar till att främja de grundläggande värdena och de grundläggande rättigheterna i hela Europa och stärka en union som kännetecknas av jämlikhet, rättvisa, rättigheter och värden; programmet har varit en viktig källa till direkt finansiering för ett brett spektrum av aktörer, särskilt organisationer i det civila samhället, inbegripet organisationer som är verksamma på nationell, regional och lokal nivå och gräsrotsnivå,

8. **lovordar** mångfalden vad gäller de tematiska områden där unionens finansiering har bidragit till att skydda och upprätthålla de grundläggande rättigheter som fastställs i stadgan; det faktum att så många olika områden berörs visar att det alltså finns ett behov av att integrera grundläggande rättigheter i olika politikområden, vilket direkt leder till att särskilda behov tillgodoses; som exempel kan nämnas att det särskilda stödet omfattar fortsatt verksamhet för att sprida information om grundläggande rättigheter och kapacitetsuppbyggnad (programmet för medborgare, jämlikhet, rättigheter och värden), utbildning för rättstillämpare och säkerställande av faktisk tillgång till rättslig prövning, bland annat på digital väg (programmet för rättsliga frågor), skapande av säkra och trygga onlinemiljöer och motverkande av desinformation (programmet för ett digitalt Europa) samt bidrag till mediefrihet, konstnärlig frihet och mångfald (Kreativa Europa); skydd och främjande av grundläggande rättigheter stöds också genom faciliteten för återhämtning och resiliens och instrumentet för tekniskt stöd,
9. **inser** att behovet av finansiering, trots betydande finansiering från EU, medlemsstaterna och andra givare, överstiger de medel som ställts till förfogande,
10. **understryker** att det är viktigt att de myndigheter som ansvarar för programplaneringen och genomförandet av fonderna har den sakkunskap som krävs för att säkerställa efterlevnaden av stadgan; det är också viktigt att stödmottagarna har en heltäckande förståelse av de förfaranden och krav som ska uppfyllas,
11. **konstaterar** att medlemsstaternas finansiering är viktig för det praktiska genomförandet och tillämpningen av skyldigheter avseende grundläggande rättigheter, genom vilka skyddet av de grundläggande rättigheterna kan säkerställas på alla politikområden, även på regional och lokal nivå, vid sidan av kompletterande EU-finansiering; i många fall är statsbudgeten den huvudsakliga finansieringskällan för nationella människorättsinstitutioner, jämställdhetsorgan och ombudsmän, vilkas avgörande roll för att främja och skydda de grundläggande rättigheterna inte kan överskattas; utöver EU-finansiering är dessutom nationell finansiering ofta den främsta finansieringskällan för organisationer i det civila samhället,

12. **stöder** revisionsrätten, Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf) och Europeiska åklagarmyndigheten (Eppo) i deras roller inom ramen för sina respektive mandat när de utför revisioner och utredningar av oriktigheter eller brott som riktar sig mot unionens ekonomiska intressen, vilket kan inbegripa missbruk av medel avsedda för främjande, skydd och upprätthållande av grundläggande rättigheter.

Europeiska unionens råd uppmanar medlemsstaterna att

13. **utse och underlätta** arbetet för nationella kontaktpunkter för stadgan som, i enlighet med kommissionens strategi för att stärka tillämpningen av stadgan om de grundläggande rättigheterna i EU, har till uppgift att optimera flödet av information och bästa praxis avseende stadgan och samordna insatserna för kapacitetsuppbyggnad i medlemsstaterna; rådet noterar att utnämningen av kontaktpunkter och dessas verksamhet är avgörande för en enhetlig tillämpning av stadgan; det noterar också de nationella kontaktpunkter för programmet för medborgare, jämlikhet, rättigheter och värden som utsetts för att sprida information om och öka synligheten och tillgängligheten för detta program, och uppmanar medlemsstaterna att underlätta samarbetet mellan dessa två roller,
14. **inom ramen för nationella budgetprocesser tillhandahålla** åtkomst och lika tillgång till nationell grund- och projektfinansiering för civilsamhällesorganisationer, människorättsförsvarare och andra aktörer som skyddar och främjar tillämpningen av de grundläggande rättigheterna i medlemsstaterna; för att göra sådan finansiering mer effektiv är det av största vikt att de nationella myndigheterna är transparenta när det gäller tillgänglig finansiering, att ansökningsomgångarna offentliggörs och är lättillgängliga och att tilldelningen av medlen sker på ett oberoende och transparent sätt,

15. **tillhandahålla** tillräcklig och stabil finansiering för sådan verksamhet som bedrivs av statliga, regionala och lokala myndigheter och som underlättar genomförandet och tillämpningen av stadgan och stöder främjandet, skyddet och efterlevnaden av de grundläggande rättigheterna på alla förvaltningsnivåer,
16. **i linje med det nationella budgetramverket tillhandahålla** tillräcklig finansiering för nationella människorättsinstitutioner, likabehandlingsorgan och ombudsmän, som motsvarar deras mandat enligt EU-lagstiftningen samt omfattningen och mångfalden avseende de nuvarande utmaningarna på området för skydd av de grundläggande rättigheterna; genom att tillhandahålla expertis på hög nivå om grundläggande rättigheter, övervaka tillämpningen av stadgan, säkerställa stöd till offer för kränkningar av de grundläggande rättigheterna och till personer i utsatta situationer, samarbeta med nationella institutioner och öka medvetenheten om de grundläggande rättigheterna i samhället, bidrar nationella människorättsinstitutioner, likabehandlingsorgan och ombudsmän kontinuerligt till att bevara och försvara de gemensamma värden som fastställs i artikel 2 i EU-fördraget och i stadgan,
17. **tillhandahålla** rättvis och transparent finansiering på området främjande, skydd och upprätthållande av grundläggande rättigheter och avstå från godtyckliga nedskärningar i finansieringen som skulle kunna strida mot medlemsstaternas skyldighet att respektera de gemensamma värden som fastställs i artikel 2 i EU-fördraget och stadgan.

Europeiska unionens råd

18. **välkomnar** det kontinuerliga arbete som kommissionen har utfört i samarbete med FRA för att ytterligare stärka tillämpningen av stadgan; i synnerhet innehåller kommissionens strategi för att stärka tillämpningen av stadgan om de grundläggande rättigheterna i EU åtgärder för att stödja tillämpningen av de grundläggande rättigheterna fram till 2030; i strategin bekräftas finansieringens centrala roll när det gäller att stödja genomförandet av EU:s politik i medlemsstaterna, och medlemsstaterna och kommissionen uppmanas att säkerställa att EU-finansierade projekt är förenliga med stadgan; det noterar också de svårigheter som det civila samhället står inför när det gäller att få tillgång till finansiering, en utmaning som också återspeglas i årsrapporten för 2022 om tillämpningen av stadgan, *Ett aktivtetsfyllt medborgerligt utrymme som värn för de grundläggande rättigheterna i EU*,

19. **välkomnar** kommissionens arbete som syftar till att ytterligare stödja det civila samhällets organisationer, bland annat genom det aviserade inrättandet av plattformen för det civila samhället,

Europeiska unionens råd uppmanar kommissionen att

20. **fortsätta att utforska och utveckla** synergier mellan unionens och medlemsstaternas finansiering för främjande, skydd och upprätthållande av grundläggande rättigheter; i praktiken kan detta uppnås genom bland annat kontinuerlig reflektion över bästa användning av befintliga medel, erkännande av stödmottagarnas särskilda behov, säkerställande av samarbete med och tillgång till finansiering på regional och lokal nivå, samt genom att säkerställa effektiva system för offentliggörande och rapportering och vidta åtgärder för att förebygga och begränsa missbruk av medel på EU-nivå; sådana synergier återspeglar och operationaliserar den komplementära och samtidigt unika karaktären hos unionens och medlemsstaternas finansiering och motsvarar den ökande komplementariteten mellan nationella mål och unionsmål på området grundläggande rättigheter,
21. **fortsätta att främja** sina program för direkt finansiering på området grundläggande rättigheter och deras tillgänglighet för relevanta organisationer, så att berättigade sökande i god tid kan få information om finansieringsmöjligheter,
22. **fortsätta att främja** tillgängligheten till programmet för medborgare, jämlikhet, rättigheter och värden inom den fleråriga budgetramen 2021–2027 för ett brett spektrum av potentiella sökande, bland annat genom att underlätta ansökningsförfarandena på unionens alla officiella språk; samtidigt som insynen i finansieringen upprätthålls bör kommissionen säkerställa att den administrativa bördan i samband med ansökningsförfarandena och förvaltningen av finansieringen inte är orimlig för de sökande; samtidigt som kommissionen utvecklar de förfaranden som ska följas av de sökande uppmanas den att fortsätta sitt nära samarbete med de nationella kontaktpunkterna för programmet för medborgare, jämlikhet, rättigheter och värden för att dra nytta av deras sakkunskap om de praktiska utmaningar som medlemsstaterna står inför; samtidigt bör kommissionen fortsätta att ställa riktad finansiering till förfogande för att ta itu med akuta och växande samhällsbehov och utmaningar på området grundläggande rättigheter,

23. **fortsätta att aktivt delta** i en öppen och transparent dialog med organisationer i det civila samhället och människorättsförsvarare och därvid ta i beaktande deras expertis inom beslutsfattandeprocessen, **och att stödja** organisationer i det civila samhället vid granskning och hantering av frågor som rör grundläggande rättigheter, inbegripet på gräsrotsnivå; sådant stöd bör inbegripa ett kontinuerligt fokus för programmet för medborgare, jämlikhet, rättigheter och värden på organisationer i det civila samhället,
24. **fortsätta att tillhandahålla** särskilda, direkta finansieringsmöjligheter för organisationer i det civila samhället för att stödja effektiva och hållbara projekt inom de befintliga finansieringsprogrammen; sådant stöd bör omfatta tillgång till flerårig finansiering som möjliggör ett bättre genomförande av projekt som till sin natur kräver långsiktig planering i linje med principerna om öppenhet och ansvarsskyldighet,
25. **fortsätta att samarbeta** med Europeiska regionkommittén för att öka medvetenheten om de lokala och regionala myndigheternas roll när det gäller att tillämpa och främja stadgan, med hjälp av framgångsrika EU-finansierade projekt som genomförs av städer och deras nätverk,
26. **fortsätta att säkerställa** ett starkt fokus på frågor som rör grundläggande rättigheter, i enlighet med artikel 21 i EU-fördraget och, inom den nuvarande fleråriga budgetramen, genom finansieringsinstrument för yttre åtgärder, inbegripet instrumentet för stöd inför anslutningen (IPA III) och instrumentet för grannskapspolitik, utvecklingssamarbete och internationellt samarbete (Europa i världen).
-